

Meer jongerenwerk, wat minder jeugdzorg

Jongeren die anno 2019 opgroeien, **verdienen het om gezien te worden**, dat er in hun toekomst wordt geïnvesteerd. Kijk daarbij niet zozeer naar hulp vanachter een loket, maar treed in hun leefwereld.

Gon Mevis
OPINIE

Jongerenwerkers staan naast jongeren en zoeken oplossingen voor kleine en grote problemen. Iedere dag, soms 24/7. Neem mijn collega Said in Tilburg-Noord. Hij kent honderden jongeren in zijn wijk. Bij naam, en van wie ze een zus of broertje zijn. Hij spreekt ze aan en wordt aangesproken. Over schulden, problemen met een leraar, ruziënde ouders, het zoeken van een baantje. Said schakelt, verbindt en motiveert jongeren hun verantwoordelijkheid te nemen. Zo nodig raadt hij hen aan hulpverlening op te zoeken en te accepteren. Said is als een soort grote broer, zeggen veel jongeren, hij is van onschatbare waarde.

Of Nadja, jongerenwerkster. Ze begeleidt een jonge vrouw die dreigt te worden uitgehuwelijkt. Ze vertrouwt alleen Nadja. Na aandringen van Nadja doet ze als nog aangifte vanwege de dreigementen en het geweld aan haar adres. Maar de politie kan niks doen. Daardoor vertrouwt ze helemaal niemand meer; ze wil niet naar een safe house, hoe bedreigend de situatie ook is.

Na eindeloos praten, motiveren, beschikbaar zijn op de onmogelijkste momenten, is de vrouw toch bereid naar een safe house te gaan. Maar helaas, er is geen plaats. Nadja geeft niet op, zoekt slaapadressen, blijft altijd aanspreekbaar. Ten langen leste komt er een plekje vrij voor de jonge vrouw. Missie geslaagd. Echter: Nadja zelf wordt nu ook bang: gaat de agressie zich nu tegen haar richten? Ze is vast te vinden voor wie kwaad wil. Na een paar weken zakt de directe dreiging. Al die maanden was het jongerenwerk de enige nabije en constante factor in het leven van dit bedreigde meisje.

Tot slot Sylvia. Ze weet op ieders gezicht een glimlach te toveren. Met dat optimisme en die kracht laat ze jongeren weer hoop krijgen, hoe diep ze ook in de shit zitten. 'Hoopverleners', zo noemen ze in Vlaanderen sociaal werkers. En dat is precies wat Sylvia doet. Magisch.

Verzuimd

Zomaar drie collega's in de frontlinie. Hun geheim? Ze doen wat veel jongeren het hardst nodig hebben:

▲ FOTO CHRIS VAN CROMVOIRT

niemand die niet veroordeelt, die echt goed luistert, die de positieve kant ziet en die in hen gelooft. Uiteindelijk weten veel jongeren in nood heel goed wat ze willen en wat ze nodig hebben om daar te komen. Dat voelen deze collega's perfect aan. Zo ingewikkeld en zo basic is jongerenwerk.

Het probleem: in de hele transitie van de jeugdzorg is verzuimd om te investeren in krachtige sociale professionals. De zorg is naar voren geschoven, maar in preventie is niet geïnvesteerd. Sinds 2009 is er geen enkele jongerenwerker bijgekomen. We zijn nieuwe systemen gaan bouwen, dichterbij,

dat wel, maar evengoed gebaseerd op een loket: op het stellen van een vraag en het zoeken van een antwoord daarbij. Zonder echt aan te sluiten bij de persoon, zonder protocollen los te laten. Meer gericht op het systeem, dan op de leefwereld van jeugd en jongeren. Ongehoofddelijk eigenlijk.

De chaotische samenleving waarin jongeren anno 2019 opgroeien vraagt om iets anders. Ze zitten met identiteitsvragen, zorgen over hun toekomst, hun onderwijs, uitkeringen, (studie)schulden en met frustratie over de voor hen hermetisch gesloten huizenmarkt.

Daarom moet er iets anders gebeuren. Het draait toch niet alleen om zorg en het tekort daaraan? Wat kunnen we doen om jongeren

Jongeren maken zich zorgen over hun toekomst, onderwijs, uitkeringen, schulden en over huizenmarkt

aan alternatieve leerkanalen te helpen? Aan toegang tot werk(gevers), aan ontplooiing van talent, aan een goed sociaal netwerk, aan betaalbare woonruimte? Ze verdienen het om gezien te worden, ze verdienen het dat in hun toekomst wordt geïnvesteerd. Waarbij niet het systeem leidend is maar hun leefomgeving; want dáár moeten ze het zien te redden.

Ontwrichtend

Aansluiten bij hun leefwereld is ook het sleutelwoord als je wilt voorkomen dat jongeren andere, ongewenste oplossingen aangrijpen. Ongewild in alcohol- of drugsgebruik vluchten, of ervoor kiezen in de criminaliteit snel geld te verdienen. Ontwrichtend voor de jongere en voor de directe omgeving, broers en zussen, ouders, vrienden. Dat tegengaan en voorkomen vraagt om durf, om straatwerk, direct contact. Alleen dan maken we kans deze jongeren zo ver te krijgen toch te gaan voor een toekomstperspectief. Dat is ook waar de politie op aandringt: op presente jongerenwerkers om samen een goede aanpak mee te ontwikkelen. Want met repressie alleen is de strijd tegen ondermijnende criminaliteit niet te winnen. Ook minister Grapperhuis

heeft de afgelopen weken het jongerenwerk diverse malen expliciet genoemd als partner hierin.

Ondertussen moeten we de alarmerende signalen over knelpunten in de zorg serieus nemen, zeker rond de specialistische en beschermde zorg. Maar we moeten niet meteen naar het instrument van wetgeving grijpen. Het gaat om visie. Om leren van fouten. Om echt het accent te verleggen naar het gewone leven, professionals inzetten die weten wat preventie is. En om een dialoog tussen gemeenten, Rijk, jeugdzorgaanbieders, jongerenwerk(organisaties) en bovenal jongeren zelf, over een wezenlijk andere aanpak. Voorkom dat weer een jaar alle aandacht uitgaat naar wetgevingstrajecten, terwijl de knelpunten in de uitvoering blijven bestaan.

Doorpakken

Wat te doen? Wat mij betreft zijn dit delen van de oplossing:

- Stel de leefwereld centraal, zet het jongerenwerk in een veel stevigere positie.
- Stop met gemeentelijke aanbestedingen; voorkom bodemprijzen voor sociaal werk en stagnerende lokale samenwerking door concurrentiegedrag.
- Nodig is een langetermijnvisie, investeringen aan de voorkant en oog voor resultaat op de lange termijn.
- Verlicht de administratieve druk. Geef professionals voldoende handelingsruimte, voorkom dat ze per uur betaald en dus afgerekend worden.
- Focus minder op indicatiestellingen en loketten.
- Investeer in perspectief, richt je op wat jongeren wél willen en kunnen, blijf niet permanent inzoomen op zorg die geleverd moet worden.

Die oplossing is bittere noodzaak, ook al vraagt die om een grote omslag in denken en handelen, zowel van beleidsmakers als van uitvoerenden. Maar het goede nieuws: werken met jongeren wordt daar een stuk effectiever én leuker van.

■ **Gon Mevis** is directeur/bestuurder van welzijnsorganisatie ContourdeTwern in Tilburg en vanuit die rol ook verantwoordelijk voor het jongerenwerk in die regio. Bovenstaand verhaal is een verkorte versie van de lezing die hij onlangs hield op uitnodiging van de Raad van State.